

**Asia: HE 170/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta**

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua lakivaliokunnalle otsikkoasiassa. HE:ssä esitetään säädettäväksi menettelytakeita, joilla suojellaan julkista osallistumista harjoittavia henkilöitä häirintätarkoituksessa nostettuja kanteita eli niin sanottuja SLAPP-kanteita (Strategic Lawsuit Against Public Participation; häirintäkanne) vastaan. Kyse on sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden, taiteen ja tutkimuksen vapauden ja kokoontumis- ja yhdistymisvapauden toteutumisen turvaamisesta.

Hanke on ajankohtainen, sillä häirintäkanteiden määrän on arveltu kasvavan Suomessa tulevaisuudessa (ks. esim. [lausuntopalaute HE-luonnokseen](#)). Euroopan tasolla SLAPP-kanteita on vuosina 2010–2023 pantu vireille yli 1 000 (ks. Coalition against SLAPPs in Europe, [SLAPPs report 2024](#): SLAPPs in Europe – Mapping trends and cases).

HE:llä pantaisiin täytäntöön julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemista ilmeisen perusteettomilta vaatimuksilta tai väärinkäyttöön perustuvilta oikeudenkäynneiltä koskeva ns. SLAPP-direktiivi ([Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi \(EU\) 2024/1069](#)). Direktiivi velvoittaa jäsenmaat varmistamaan, että kun luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä vastaan pannaan vireille oikeudenkäyntejä näiden julkiseen keskusteluun osallistumisen vuoksi, nämä voivat hakea kansallisen lainsäädännön mukaisesti menettelytakeita, kuten vakuutta (jolla katetaan mm. vastaajan arvioidut oikeudenkäyntikulut), perusteettomien kanteiden hylkäämistä varhaisessa vaiheessa sekä direktiivissä tarkemmin määriteltyjä oikeussuojakeinoja, kuten seuraamuksia kantajalle. Lisäksi direktiivi velvoittaa jäsenmaat varmistamaan että yhdistykset, järjestöt, ammattiliitot ja muut yhteisöt, joilla on niiden kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti oikeutettu etu suojella tai edistää julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden oikeuksia, voivat tukea vastaajaa oikeudenkäynnissä.

Direktiivin soveltamisala on rajattu rajat ylittäviin riita-asioihin. Kyseessä on vähimmäissäännös, ja jäsenmaat voivat halutessaan ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat suotuisampia julkiseen keskusteluun osallistuville henkilöille.

Finnwatchin näkemyksen mukaan HE-luonnoksen määritelmiin ja häirintäkannemaksun enimmäismäärään jatkovalmistelussa tehdyt muutokset ovat oikeansuuntaisia ja Finnwatchin aiempien suositusten mukaisia (ks. Finnwatchin [lausunto](#) HE-luonnoksesta oikeusministeriölle).

Finnwatch kuitenkin katsoo, että ehdotetun sääntelyn soveltamisala, joka direktiivin tavoin rajautuu siviili- ja kauppaoikeudellisiin riita-asioihin joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia, on liian suppea. Kuten HE:ssä todetaan, ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvia SLAPP-kanteita ei tiettävästi ole nostettu Suomessa. Suomessa kuitenkin on nostettu muita SLAPP-kanteiksi katsottavia kanteita (ks. esim. em. [SLAPPs report 2024](#)).

Ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle jäävät SLAPP-kanteet, jotka kuuluvat rikosoikeuden piiriin sekä kanteet, joissa kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat liittyvät Suomeen. Kuten yliopistonlehtorit Jaakko Markus ja Juhana Riekkinen HE-luonnoksesta antamassaan lausunnossa nostavat esiin, tällainen soveltamisalan rajausta antaa ymmärtää, että Suomeen rajoittuvan julkisen keskustelun vaientaminen häirintäkanteella olisi kategorisesti vähemmän moitittavaa kuin rajat ylittävän julkisen keskustelun vaientaminen häirintäkanteella. Puhtaasti kotimaisen SLAPP-kanteen vastaajalla ei myöskään olisi mahdollisuutta hakea samanlaisia menettelytakeita kuin rajat ylittävissä tapauksissa. Tätä on vaikea pitää perusteltuna.

Rikosoikeuden osalta HE-luonnoksesta järjestetyllä lausuntokierroksella mm. eduskunnan oikeusasiamies ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeus katsoivat että SLAPP-kanteiden yleistytessä julkista keskustelua pyrittäisiin Suomessa todennäköisesti tukahduttamaan juuri rikosilmoituksia tekemällä ja tarvittaessa käyttämällä asianomistajan toissijaista syyteoikeutta. Jo nyt valtaosa Euroopassa esiintyvistä kanteista, jotka katsotaan SLAPP-kanteiksi, ovat Suomessa rikosasioita (ks. esim. em. [SLAPPs report 2024](#)). Tällaisia ovat esimerkiksi kunnianloukkaukseen perustuva kanteet ovat.

Oikeusministeriölle HE-luonnoksesta antamassaan lausunnossa Finnwatch on esittänyt ehdotetun sääntelyn soveltamisalan laajentamista kattamaan sekä rikosoikeudelliset kanteet että kanteet, joilla ei ole rajat ylittäviä vaikutuksia. Lisäksi Finnwatchin on esittänyt, että jos soveltamisalaa ei tässä yhteydessä laajenneta, käynnistetään selvitys kansallisen lisäsääntelyn tarpeesta. Finnwatch suosittelee tätä edelleen.

Lisäksi Finnwatch haluaa tässä lausunnossaan nostaa esiin häirintäkanteisiin liittyvän vahingonkorvausvastuun. HE:ssä vahingonkorvausvastuuta käsitellään SLAPP-direktiivin tavoin mahdollisena rangaistuksenomaisena ja luonteeltaan SLAPP-kanteita ennaltaehkäisevänä seuraamuksena. Johtopäätöksenä kuitenkin todetaan, että vahingonkorvausvastuu seuraamuksena soveltuu huonosti Suomen oikeusjärjestelmään. Tämä ei tarkoita, etteikö vastaaja voisi laittaa erillistä vahingonkorvauskannetta vireille itse.

SLAPP-kanteet voivat aiheuttaa vastaajalle mm. merkittävää kärsimystä ja ansiotulon menetystä. Myös HE:ssä todetaan, että SLAPP-kanteen vastaajalle voi aiheutua kanteesta monenlaista haittaa. Finnwatchin tutkija Andy Hall oli Finnwatchin vuonna 2014 julkaiseman tutkimusraportin tiimoilta useiden siviili- ja rikosoikeudellisten SLAPP-kanteiden kohde Thaimaassa. Oikeusprosessit kestivät kahdeksan vuotta, ja ne haittasivat merkittävästi Hallin työtä ja elämää Thaimaassa. Osa kanteista eteni aina korkeimpaan oikeuteen asti, mutta lopulta Hall vapautettiin syytteistä. Oikeusjutut hävinnyttä osapuolta ei Thaimaassa tuomittu maksamaan Hallin oikeudenkäyntikuluja.

Tämän kokemuksen perusteella Finnwatch pitää kohtuuttomana, että saadakseen korvausta kärsimistään vahingoista uhrin tulee itse laittaa vireille uusi kanne ja käydä näin läpi jälleen uusia oikeusprosesseja. Finnwatch esittääkin, että edellä ehdottamamme soveltamisalan laajentamiseen liittyvän selvityksen yhteydessä selvitetäisiin myös mahdollisuutta määrätä ilmeisen häirintäkanteen kantaja maksamaan vastaajalle vahingonkorvausta vastaajan kärsimistä aineellisista ja aineettomista vahingoista ilman että vastaaja panee erillisen vahingonkorvauskanteen itse vireille.